

Verslag webinar Erfgoed onder de Omgevingswet 11 maart 2021.

Omdat we in deze tijden de bijeenkomst vanachter ons eigen scherm moesten volgen in plaats van om je heen kijken wie er nog meer zijn, begon de sessie met een massa chat. Iedereen typte tegelijk van welke organisatie men was. Hieruit bleek een divers publiek, natuurlijk veel gemeente ambtenaren, maar ook omgevingsdiensten, adviesorganisaties waren aanwezig.

Hierna was het woord aan Dick Bloemhof van het Steunpunt Monumentenzorg Fryslân. Dick gaf een korte toelichting op hoe de Steunpunten Cultureel Erfgoed bijdragen aan de versterking van Cultureel Erfgoed in hun eigen provincie. Niet alleen vanuit de eigen expertise, maar ook vanuit het landelijke netwerk. Hierdoor is zowel op grote als op kleine schaal maatwerk mogelijk. Schroom dus vooral niet om met al je kleine en grote vragen contact op te nemen met het Steunpunt in jouw provincie.

Vervolgens gaf Mirte van Geffen van Libau Steunpunt Cultureel Erfgoed een doorkijkje naar de breedte van de steunpunten. Zo is bijvoorbeeld Herman Waterbolk, mede vanuit zijn rol als secretaris van de Monumentencommissie, nauw betrokken bij de ontwikkelingen rondom het adviesstelsel onder de Omgevingswet. Ook over andere ontwikkelingen met betrekking tot de Omgevingswet kan je bij het Steunpunt terecht. Zo kan Eefje van Duin je alles vertellen over de Routekaart Aanvragen onder de Omgevingswet die in opdracht van het Planbureau voor de Leefomgeving is ontwikkeld. Dit jaar zal er ook een landelijke website worden ontwikkeld waarop niet alleen deze routekaart, maar ook andere aandachtspunten voor de gemeentelijke praktijk onder de Omgevingswet aan bod komen. Tot slot gaf Mirte aan dat dat er in Groningen tegenwoordig ook een Steunpunt Ruimtelijke Kwaliteit is dat samen met het Steunpunt Cultureel Erfgoed optrekt. Want, zeker onder de Omgevingswet, een integrale benadering is van groot belang.

Mauro Smit sloot het rondje van de Steunpunten af vanuit het Steunpunt Cultureel Erfgoed Drenthe. Ook hier kunnen gemeente natuurlijk ondersteuning krijgen vanuit het Steunpunt. Voor een aantal mensen zal Mauro een nieuw gezicht zijn. Hij vervangt tijdelijk Rodina Fournell, maar beantwoordt de vragen uit Drenthe natuurlijk met dezelfde passie en bevoegdheid.

Na het rondje Steunpunten gaven Martin van Bleek (secretaris Steunpuntennetwerk) en Els Romeijn (RCE) in verschillende rondes een presentatie over Erfgoed in de Omgevingswet.

Martin begon met een toelichting op de inwerkingtreding van de Omgevingswet [[klik hier voor de presentatie](#)]. Hij meldde daarbij ook dat rond de zomer de handreiking Omgeving van het beschermde monument zal verschijnen. De wetgevingsupdate waar Martin over sprak is [hier](#) terug te kijken.

Hierna was het woord aan Els, zij nam ons mee in het (tijdelijke) omgevingsplan [[klik hier voor de presentatie](#)]. Een aantal van de documenten waar Els over sprak, zijn hieronder teug te vinden:

- [Minimale acties cultureel erfgoed onder de Omgevingswet](#) (belangrijk punt hierin vanuit het cultureel erfgoed is de instelling van de gemeentelijke adviescommissie. Voor vragen hierover, neem contact op met je eigen Steunpunt Cultureel Erfgoed! Of neem een kijkje in de [Handreiking gemeentelijke adviescommissie](#), of de [VNG Modelverordening gemeentelijke adviescommissie](#)).
- [Veelgestelde vragen over de Omgevingswet en cultureel erfgoed](#)
- [Handreiking begrippenkader cultureel erfgoed onder de Omgevingswet](#)
- [Ruimte voor immaterieel erfgoed](#)

Let op! Na invoering van de Omgevingswet mogen erfgoedverordeningen geen regels over fysieke leefomgeving meer bevatten (vanaf 31-12-2029 geldt dit ook voor bestaande erfgoedverordeningen).

Hierna heeft Martin ons meegenomen naar de gemeentelijke adviescommissie onder de Omgevingswet [[klik hier voor de presentatie](#)]. Hij benadrukte daarin nogmaals het belang om nu aan de gang te gaan met de instelling van de gemeentelijke adviescommissie. Dat deze commissie moet adviseren over rijksbeschermd monumenten (incl. archeologie!) is wettelijk vastgelegd. Als je als gemeente echter ook de kwaliteit van het overige erfgoed én haar omgeving (denk onder andere aan welstand, stedenbouw) wil behouden, moet dit wel worden vastgelegd. Als gemeente dien je het adviesbereik van jouw commissie te bepalen. Ook hierin denken wij vanuit de Steunpunten natuurlijk graag met jullie mee.

Een groot deel van de tijdens de bijeenkomst gestelde vragen hadden betrekking op dit onderdeel, hieronder de belangrijkste vragen én het antwoord daar op. Mocht je nu een vraag hebben die niet aan bod gekomen is? Neem dan contact op met jouw Steunpunt Cultureel Erfgoed!.

V: Moeten (zittende) commissieleden van de gemeentelijke adviescommissie opnieuw benoemd worden na inwerkingtreding van de Omgevingswet?

A: Ja per 1-1-2022 (uitgaande van geen verder uitstel van de invoering) moet de gemeente een adviescommissie hebben vastgesteld. Deze vaststelling gebeurt in principe door de gemeenteraad, maar kan door de raad aan het college worden gedelegeerd.

V: Indien voor de adviescommissie gebruik wordt gemaakt van een gemeenschappelijke regeling (bijvoorbeeld via Hûs en Hiem), moet dan ook elke gemeente elk lid afzonderlijk benoemen?

A: Ja, dat is in de huidige situatie ook het geval. Ook onder de Omgevingswet blijft het een gemeentelijke commissie (al kan dus in het kader van kwaliteitsborging en efficiëntie een commissie met dezelfde samenstelling benoemd zijn door meerdere gemeenten).

V: Hoe zit het met karakteristieke panden? Als het gaat om aanvraagvereisten voor sloop?

A: Dit is niet landelijk vastgesteld, maar op gemeentelijk niveau te bepalen en vast te stellen. De bescherming van deze panden is onder de Omgevingswet geregeld via het Omgevingsplan. Zorg dus dat al je karakteristieke objecten (inclusief regels!) in het Omgevingsplan worden opgenomen. Omdat erfgoedverordeningen onder de Omgevingswet geen regels over de fysieke leefomgeving mogen bevatten, kan de bescherming niet via een erfgoedverordening worden geregeld. **Let op!** Dit geldt dus ook voor de bescherming van eventuele gemeentelijke monumenten! Zorg er voor dat ook na invoering van de Omgevingswet de omgang met het erfgoed in jouw gemeente goed is geborgd.

V: Is een rijksmonumentdeskundige een door de RCE aangewezen deskundige?

A: Nee. De Omgevingswet schrijft voor dat binnen de adviescommissie enkele leden deskundig zijn op het gebied van de monumentenzorg en dat deze leden in ieder geval worden betrokken bij de advisering over een rijksmonumentenactiviteit met betrekking tot een gebouwd of aangelegd rijksmonument. De commissie beschikt ten minste over deskundigheid op het gebied van cultuurhistorie, bouw- en architectuurhistorie, restauratie, landschap en stedenbouw.

Na deze ronde over de adviescommissies gingen we letterlijk iets dieper in op de materie. Els gaf een toelichting op archeologie onder de Omgevingswet [\[klik hier voor de presentatie\]](#).

Waar de gemeente momenteel al in de meeste gevallen, met uitzondering van rijksbeschermd terreinen, het bevoegd gezag is én dus verantwoordelijk is voor een juiste omgang met archeologie (in het vergunningstraject) wordt zij onder de Omgevingswet ook verantwoordelijk voor het verlenen van vergunningen bij meervoudige aanvragen voor archeologische rijksmonumenten (zijn eigenlijk alle aanvragen in het kader van de zogenoemde AMZ-cyclus). Het Rijk, in deze vertegenwoordigd door de RCE, behoudt een instemmingsrecht. Momenteel wordt hiervoor een handreiking gemaakt die geënt is op de huidige beoordelingsregelingen. Het is verstandig om zodra je als gemeente op de hoogte bent van een voornemen ingrepen uit te voeren op een rijksbeschermd archeologisch terrein hierover contact op te nemen met de RCE.

Een belangrijk punt uit de Omgevingswet op het gebied van archeologie is dat de gemeente bij het opstellen van een omgevingsplan rekening moet houden met bekende en aantoonbaar te verwachten archeologische monumenten¹. Dit betekent dat je als gemeente moet beschikken over een goede inventarisatie van alle archeologische waarden op jouw grondgebied.

Ook in deze rondes werden een aantal vragen gesteld die wij in het verslag hebben opgenomen.

V: Op de kaart archeologie in Nederland zie ik verschil in rijksmonumenten (uit AMK) en Archeologische Monumenten (AMK 2014) in onze gemeente kennen wij geen archeologische rijksmonumenten. Of geldt de vergunning ook voor de gebieden. M.i. (?) In bestemmingsplannen verwerkt?

A: Hoewel de kaart archeologie in Nederland een mooi startpunt is om in beeld te krijgen welke archeologische (verwachtings)waarden er in jouw gemeente aanwezig zijn, is voor een gedegen gemeentelijk beleid een goede inventarisatie op gemeentelijk niveau noodzakelijk (zie ook hierboven). Met enkel de (rijksbeschermd) archeologische monumenten uit de AMK 2014 opnemen in het bestemmingsplan of omgevingsplan blijft er een hoop archeologisch erfgoed onbeschermd! Daarnaast kan een goede inventarisatie(kaat) niet alleen dienen om je gemeentelijke archeologiebeleid op te baseren, maar ook als inspiratie bij ruimtelijke ontwikkelingen. Waarmee je als gemeente/initiatiefnemer, geheel in de geest van de Omgevingswet, tot een integraal plan kan komen.

V: Wat als je geen gemeentelijke archeoloog hebt?

A: Als je als gemeente beschikt over een goede inventarisatie van de archeologische (verwachtings)waarden heb je daarmee een heel mooi startpunt. Vanuit de Steunpunten Cultureel Erfgoed is de helpdesk natuurlijk ook beschikbaar voor vragen op het gebied van archeologie om met jullie mee te denken. Daarnaast kan je natuurlijk altijd inhoudelijke expertise inhuren via bijvoorbeeld de regioarcheologen van Libau of haar zusterorganisaties in jouw eigen provincie.

¹ Het begrip 'aantoonbaar' is door de Tweede Kamer toegevoegd ('motie Ronnes') om ervoor te zorgen dat de archeologische verwachtingen waarop gemeenten hun beleid baseren, inhoudelijke onderbouwd zijn. Met aantoonbaar wordt in dit geval bedoeld dat de verwachting gebaseerd is op relevante bodemkundige, archeologische of historische informatie (Bijlage I Besluit kwaliteit leefomgeving - A. Begrippen)

V: Is het niet aan te bevelen om archeologische rijksmonumenten in je omgevingsplan te zetten? Die worden nu ook al vaak over het hoofd gezien.

A: Onder het huidig recht (Wro) wordt meestal gesteld dat je geen rijksmonumenten in je bestemmingsplan mag of hoeft op te nemen, omdat het bestemmingsplan in juridische zin niets regelt voor die rijksmonumenten. Maar onder de Omgevingswet willen we proberen om via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) de rijksmonumenten te ontsluiten. Zodat je straks door het omgevingsplan heen ook in de kaartlaag met rijksmonumenten kunt prikken. Het is daarom van belang deze terreinen wel op te nemen in de gemeentelijke archeologische inventarisatiekaart zodat deze kaart in zijn volledigheid kan worden opgenomen in het DSO.

V: Is het mogelijk een deelnamebewijs te krijgen in verband met punten voor het archeologenregister?

A: Wij kunnen niet met zekerheid aangeven dat deze bijeenkomst meetelt, maar als je een mail stuurt naar aanmeldingen@libau.nl zullen wij indien van toepassing een bewijs van deelname toesturen.

Als laatste onderdeel werd er nog kort ingegaan op participatie [[klik hier voor de presentatie](#)].

Mocht je naar aanleiding van dit verslag, of in het algemeen, nog vragen hebben?

Neem dan contact met ons op!

[Steunpunt Erfgoed Drenthe](#)

[Steunpunt Monumentenzorg Fryslân](#)

[Libau Steunpunt Cultureel Erfgoed Groningen](#)